

Crisis y supervivència de la democràcia.

El concepte de democràcia no és immutable; està associat directament a les circumstàncies socials i polítiques d'una època determinada. La democràcia, doncs, s'adapta al moment i ha tingut diferent significat en la època dels grecs, en el segle de Rousseau, que demandava fer les coses de manera que *estiguessin exposades als ulls del poble*, o a Habermas durant el segle XX, que la situa en un món interdependent i complex.

Per a definir els problemes teòrics de la democràcia actual s'ha de començar dient que els trets són molt diferents als d'altres èpoques. Es podria dir que no té referents en el passat, com algunes persones postulen en intentar comparar-la amb les democràcies desvirtuades dels anys vint del segle passat, justament abans de l'aparició dels feixismes. Certament la democràcia actual no és perfecta i en alguns casos fins i tot pot perillar. Però els perills no són els mateixos que fa només uns decennis: una democràcia, en cas de morir, no ho faria com a conseqüència de l'ús de les armes sino d'altres maneres més intrínseques del seu mal funcionament. El que està clar és que en l'actualitat la imperfecció de la democràcia radica en la debilitat política, en especial pel desplaçament dels centres de decisió a altres àmbits, en especial els poders econòmics.

En general es pot dir que la democràcia d'avui es veu amenaçada per dos tipus de problemes fonamentals. En primer lloc per la corrent de pensament que considera que el ciutadà no té el poder que hauria de tenir, és a dir, aquells a qui s'anomena *populistes* i que pretenen que el poble tingui molta més influència en la política. I, en segon lloc, per la idea dels que creuen que el ciutadà té més poder del que li correspon i que hauria de delegar-lo en el *tecnòcrates*. Davant aquesta situació confusa el que caldria seria establir *una seriosa relació de confiança* en què el poder pugui ser exercit amb autonomia, però sense renunciar en absolut a mecanismes de monitorització o control. Actualment hi ha una desconfiança excessiva no només entre la classe política sino també entre els ciutadans i les institucions; això, evidentment, no permet progressar de manera adequada.

Davant aquesta situació de feblesa democràtica es poden proposar dos exercicis de reanimació per a revitalitzar-la:

El primer exercici consistiria en *introduir més complexitat*. La democràcia està configurada per molts aspectes (participació, control, deliberació, justícia...) i tots ells haurien de funcionar de manera completa, equilibrada i complexa. En el moment que un d'aquests aspectes democràtics falta o es ressalta en excés s'aniria cap a una simplificació de la democràcia que fàcilment podria caure en l'autoritarisme o fins i tot a posar-la en perill. En aquest context de simplificació es produiria una disfuncionalitat que alteraria tot el funcionament democràtic.

I el segon exercici consistiria en *enfortir les institucions*, fer fort el seu funcionament, per tal de blindar-la davant possibles governants nefastos, com per exemple en el cas de l'antic president d'EEUU. És a dir, s'hauria de tendir a que fossin les institucions les que realment governessin i no tant individus concrets, de manera que es restés protagonisme als lideratges i es reforcés el sistema.

En definitiva el Daniel Innerarity ens ha ofert una aclaridora visió teòrica del que es la democràcia actual. En línies generals postula que es podria dir que la democràcia està viva, encara que és molt imperfecta i millorable. A més a més, en aquest país i en els del nostre entorn, sembla que la democràcia funcioni molt millor en l'àmbit dels ciutadans que en l'àmbit polític. Cal preservar-la i enfortir-la encara molt més perquè pugui abordar molt millor els reptes de futur de les nostres societats, en especial les desigualtats.

Luis de la Fuente